A. P. CEHOV

Scrisoarea

(traducere de Savatie BASTOVOI)

Părintele protopop Feodor Orlov, un bărbat frumos şi bine hrănit, cam de cincizeci de ani, ca întotdeauna impozant şi sever, cu obişnuita expresie de demnitate care nu-i dispărea niciodată de pe fata, însă peste măsura de obosit, umbla din colţ în colţ prin mica sa camera de oaspeţi şi se gândea cu încordare la un singur lucru: când, în sfârşit, va pleca oaspetele sau? Acest gând îl apasa şi nu-l slabea nici pentru o clipă. Oaspetele, părintele Anastasie, preot în unul din satele din suburbie, venit la el de vreo trei ore pentru problema sa, foarte neplăcuta şi plictisitoare, întrecuse măsura şi acum, sprijinindu-şi cotul pe cartea groasa de conturi, stătea în colţ la măsuţa rotunda şi se pare că nu se gândea să plece, deşi de acum era ora nouă seara.

Nu fiecare poate să tacă sau să plece la timp. Nu arareori se întâmpla ca până şi oamenii bine educaţi lumeşte şi chiar politicienii să nu observe cum prezenta lor începe să trezească în faţa obosita a stăpânului un sentiment asemănător cu ura şi cum acest sentiment este ascuns cu multe eforturi şi se acoperă prin minciuna. Însă părintele Anastasie vedea şi înţelegea foarte bine ca prezenta lui era apăsătoare şi nepotrivita, ca protopopul, care a slujit noaptea utrenia, iar dimineaţa liturghia, este obosit şi vrea să se odihnească; în orice clipă el se hotara sa se ridice şi să plece, dar nu se ridica, stătea şi parca aştepta ceva. Acesta era un moşneag cam de 65 de ani, slăbănogit mai mult decât îi era vârsta, costeliv şi adus din spete, cu o fată întunecata şi uscată, cu pleoape roşii şi o spinare lunga ca de peste; era îmbrăcat cu o rasă de un violet spalacit, mult prea larga pe el (pe care i-a dăruit-o văduva unui preot tânăr mort de curând), într-un caftan de postav încins cu un brâu lat de piele şi încălţat în nişte cizme haioase a căror mărime şi culoare vorbeau clar despre faptul ca părintele Anastasie nu folosea galosi. Necatind la rangul şi anii înaintaţi, ceva jalnic, înfundat şi înjositor străbătea din ochii lui roşii şi tulburi, din cositele cărunte cu nuanţe verzui de pe ceafa, din omoplatii mari pe spatele slab… El tăcea, nu se mişca şi tusea cu mare grija, de parcă se

temea ca de la zgomotul tusei prezenta lui să nu devină mai vizibila.

La protopot bătrânul a venit cu treaba. De vreo două luni lui i s-a interzis să mai slujească până va fi dezlegat şi a fost pus sub urmărire. Pe seama lui se numărau multe păcate. El ducea o viaţă netreaza, nu se înţelegea cu clerul şi cu lumea, era dezordonat în codicile bisericeşti şi dările de seama – aceasta era învinuirea formala, dar în afară de aceasta despre el circulau zvonuri cum ca săvârşea pentru bani cununii nepermise şi vindea funcţionarilor şi ofiţerilor care veneau la el din oraş hârtii doveditoare cum că au postit. Aceste zvonuri se răspândeau şi mai mult deoarece era sărac şi avea copii noua suflete care trăiau pe spatele lui, toţi la fel de ghinionişti ca şi el însuşi. Fiii erau necarturari, alintaţi şi stăteau fără treaba, iar fiicele urâte nu reuseau să se mărite.

Neavând puteri să fie sincer, protopopul se plimba din colţ în colţ, tăcea sau vorbea cu subînţelesuri.

— Să înţeleg ca dumneavoastră nu veţi pleca astăzi acasă? – a întrebat el oprindu-se linga geamul întunecat şi strecurând degetul mic spre papagalul somnoros şi umflat.

— Părintele Anastasie s-a scuturat, a tuşit cu grija şi a răspuns foarte repede:

— Acasă? Dumnezeu cu ea, nu voi pleca, Feodor Ilici. Ştiţi şi dumneavoastră, să slujesc n-am voie, ce să fac acolo? Eu înadins am plecat, ca să nu dau ochii cu oamenii. Ştiţi şi singur, e o ruşine să nu slujeşti. Dar mai am şi o treabă aici, Feodor Ilici. Vreau mâine, după dezlegarea postului, să vorbesc cum se cuvine cu părintele inspector.

— Aşa… – a căscat protopopul.

— Dar dumneavoastră la cine v-aţi oprit?

— La Zeavkin.

Părintele Anastasie dintr-odată şi-a amintit ca peste vreo două ore părintele protopop trebuia să slujească utrenia pashala şi lui i s-a făcut atât de ruşine de prezenta lui neplăcuta şi apăsătoare încât a hotărât să plece îndată şi să-l lase pe omul obosit să se odihnească. Bătrânul s-a ridicat pentru a pleca, dar înainte de a începe să-şi ia rămas bun, el o minuta a tuşit şi, cu aceeaşi expresie de aşteptare

încordata, privea iscoditor la spatele protopopului; pe fata lui au înflorit ruşinea, sfiala şi un râs jalnic şi forţat cu care rid oamenii care nu se respecta pe sine. Fluturând hotărât din mina, el a rostit printre râsul şuierator şi scuturat:

— Părinte Feodor, arătaţi milostivirea dumneavoastră până la capăt, porunciti la despărţire să mi se dea… un paharut de vodkulita!

— Nu este timpul pentru votca, – a zis protopopul cu asprime.

— Ruşine trebuie să avem.

Părintele Anastasie s-a tulburat şi mai mult, a început să râdă şi, uitând de hotărârea sa de a pleca acasă, s-a lăsat pe scaun. Protopopul s-a uitat la fata lui pierduta şi stupefiata, la trupul încovoiat şi i s-a făcut mila de moşneag.

— Va da Dumnezeu şi vom bea mâine, – a zis el, încercând să înmoaie refuzul sau sever.

— Toate bune la vremea lor.

Protopopul credea în îndreptarea oamenilor, dar acum, când în el a început să se aprindă sentimentul milei, i se părea ca acest bătrân condamnat, beţiv şi acoperit de păcate e pierdut pentru viaţa ireversibil, ca pe pământ nu exista o putere care ar putea să-i îndrepte spatele lui gârbovit, să-i redea ochilor limpezimea, să-i reţina râsul neplăcut şi stingher cu care el râdea înadins pentru a atenua măcar puţin impresia respingătoare pe care o exercita asupra oamenilor.

Bătrânul îi părea de acum lui părintele Feodor nu vinovat şi păcătos, ci înjosit, jignit şi nefericit; şi-a amintit protopopul de preoteasa lui, de cei nouă copii, de aşternuturile murdare şi sărace ale lui Zeavkin, şi-a amintit nu se ştie de ce de oamenii care se bucura să vadă preoţi beţi şi conducători batjocoriti şi s-a gândit ca cel mai bun lucru pe care ar putea să-l facă acum părintele Anastasie este să moară cât mai degrabă, să plece din aceasta lume.

S-au auzit paşi.

— Părinte Feodor, nu va odihniti? – a întrebat un bas din hol.

— Nu, diacone, intra.

În camera a intrat împreuna-slujitorul lui Orlov, diaconul Liubimov, un om bătrân, chel pe tot creştetul, dar încă vârtos, cu părul

negru şi cu sprâncene dese ca de gruzin. El s-a închinat lui Anastasie şi s-a aşezat.

— Ce ne spui bun? – a întrebat protopopul.

— Ce bun? – a răspuns diaconul şi, tacind puţin, a continuat zâmbind: – copii mici – necazuri mici, copii mari – necazuri mari. Aici e aşa o poveste, părinte Feodor, că nu-mi pot veni nicicum în fire. Comedie, nu alta.

El a mai tăcut puţin, pe urma a zâmbit larg şi a zis:

— De curând s-a întors Nicolai Matveici din Harkov. Mi-a povestit despre Petru al meu. Zice că a fost la el de vreo două ori.

— Şi ce ţi-a povestit?

— M-a tulburat, Dumnezeu cu dânsul. A vrut să mă bucure, dar după cum gândesc eu, e puţina bucurie aici. Ar trebui să mă necăjesc, nu să mă bucur... „Petruska al tău, zice, o duce bine, nu-l poţi ajunge cu mina”. Ei, slava Domnului, zic. „Eu, zice, am prânzit la el şi i-am văzut modul de viaţă. Trăieşte, zice, boiereşte, mai bine nici nu-i trebuie”. Eu, se înţelege, sunt curios, de aceea îl şi întreb: dar ce s-a servit la el la masa? „Mai întâi, zice, peste, în maniera de zeama, pe urma limba cu mazăre, pe urma, zice, curcan fript”. În post curcan? E buna, zic, bucuria. În Postul Mare curcan? A?

— Nu e nimic de mirare – a zis protopopul caseind în derâdere ochii.

Şi, îndesindu-şi degetele mari de la amândouă mâinile după brâu, el şi-a îndreptat spatele şi a început să vorbească pe tonul cu care ţinea de obicei predicile sau explica elevilor în scoala comunala Legea Domnului:

— Oamenii care nu respecta posturile se împart în două categorii distincte: unii nu le respecta din nepăsare, iar alţii din necredinţa. Petru al tău nu le respecta din necredinţa. Da.

Diaconul a privit sfios la fata severă a părintelui Feodor şi a zis:

— Cu cât mai departe, cu atât mai rău... Au mai stat de vorba, s-au mai sfătuit, de una, de alta şi s-a dovedit ca feciorasul meu necredita trăieşte cu o madama oarecare, nevasta altuia. Ea în casa lui tine loc de nevasta şi de gospodina, toarnă ceaiul, primeşte oaspeţii şi

celelalte, ca una cununata. E al treilea an de când a intrat în hora cu vipera asta. Comedie, nu alta. De trei ani trăiesc, dar copii nu au.

— Înseamnă ca trăiesc în feciorie! – a chicotit părintele Anastasie tuşind şuierator.

— Au copii, părinte diacon, numai că nu-i tin acasă! îi dau la casele de educaţie! He, he, he... (Anastasie a început să tuseasca).

— Nu vă băgaţi, părinte Anastasie – a zis cu asprime protopopul.

— Nicolai Matveici îl întreabă: cine e madama care toarnă supa la masa dumneavoastră? – continua diaconul, cercetând încruntat trupul îndoit al lui Anastasie.

— Iar el: aceasta, zice, e nevasta mea. Iar acela îl întreabă: „Demult v-aţi cununat?” Petru îi răspunde: noi ne-am cununat în cofetarie la Kulicov.

Ochii protopopului s-au aprins de mânie şi pe tâmplele lui a apărut rosata. Dincolo de păcătosenia lui, Petru îi era antipatic ca om. Părintele Feodor avea, cum se spune, un dinte împotriva lui. El şi-l aminteşte încă de pe când era baietel de gimnaziu, foarte bine şi-l aminteşte, deoarece încă de pe atunci i se părea ca el nu-i normal. Petruska gimnazistul se ruşina să ajute la treaba în altar, se supara când i se spunea „tu”, când intra într-o cameră nu-şi făcea cruce şi, ceea ce îşi aminteşte cel mai bine, îi plăcea să vorbească mult şi înflăcărat, iar, după părerea părintelui Feodor, multă vorbire este nepotrivita şi chiar dăunătoare pentru copii; în afară de aceasta, Petruska avea o atitudine defăimatoare şi critica fata de pescuitul pe care protopopul şi diaconul îl practicau cu multă însufleţire. În ce-l priveşte pe studentul Petru, acesta nu mergea deloc la biserică, dormea până la amiază, privea oamenii de sus şi avea o deosebită plăcere să pună întrebări iscoditoare şi de nedezlegat.

— Ce mai vrei? – a întrebat protopopul apropiindu-se de diacon şi privindu-l supărat.

— Ce mai vrei? Trebuia să te aştepţi la asta! Eu am ştiut întotdeauna şi am fost convins ca din Petru al tău nu va ieşi nimic bun! Ţi-am zis-o şi ţi-o mai zic. Ce-ai semănat, aceea culegi! Culege!

— Dar ce am semănat, părinte Feodor? – a întrebat diaconul

încetişor, privindu-l pe protopop de jos în sus.

— Dar cine e vinovat, dacă nu tu? Tu eşti părintele, a ta e odrasla! Tu a trebuit să-l înveţi, să-i insufli frica lui Dumnezeu. Trebuia să-l înveţi! De născut naşteţi, dar de educat nu-i educaţi. Asta e păcat! Nu-i bine! Ruşine!

Protopopul a uitat de oboseala sa, marsaluia şi continua sa vorbească. Creştetul chel şi fruntea diaconului s-au acoperit de picături mici. El şi-a ridicat ochii vinovaţi spre protopot şi a zis:

— Dar oare eu nu l-am învăţat, părinte Feodor? Doamne, miluieşte, oare eu nu sunt părinte copilului meu? Ştiţi şi singur ca eu nu am jelit nimic pentru dânsul, toată viaţa m-am străduit şi L-am rugat pe Dumnezeu ca să-i dau o educaţie adevărată. L-am dat şi la gimnaziu, i-am plătit şi repetitori, a absolvit şi universitatea. Dar ce să fac dacă eu nu am putut să-i îndrept mintea, nu-i aşa, judecaţi şi dumneavoastră, eu nu am posibilitatea asta! Se întâmpla ca în studenţie să vină pe aici şi eu încercam să-i spun ale mele, dar el nu mă asculta. Îi zici: „du-te la biserica”, iar el: „de ce să mă duc?” Începi să-i explici, dar el: „pentru ce? la ce bun?” Sau ma bate pe umăr şi-mi zice: „Toate în lumea asta sunt relative, aproximative şi condiţionate. Nici eu nu ştiu nimic, nici tu nu ştii nimic, tataie”.

Părintele Anastasie a pufnit în râs, a început să tuseasca şi a ridicat degetul ca şi cum ar fi vrut să spună ceva. Protopolul s-a uitat la el şi a zis cu asprime:

— Nu vă băgaţi, părinte Anastasie.

Bătrânul râdea, radia şi, după cum se vede, îl asculta cu plăcere pe diacon, de parcă s-ar fi bucurat ca pe lume, în afara de el, mai exista şi alţi oameni păcătoşi. Diaconul vorbea sincer, cu inima înfrânta, încât i-au dat lacrimile. Părintelui Feodor i s-a făcut mila de el.

— Eşti vinovat, diacone, vinovat – a zis el, însă de acum nu atât de aspru şi de înflăcărat.

— Ai ştiut să-l nasti, trebuie să ştii şi să-l educi. Trebuia să-l educi în copilărie, dar pe student du-te de-l mai îndreaptă acum!

S-a lăsat tăcere. Diaconul a plesnit din palme şi a zis oftând:

— Doar eu va trebui să dau răspuns pentru el!

— Aici e baiul!

După ce a tăcut puţin, protopopul a căscat şi a oftat în acelaşi timp, apoi a întrebat:

— Cine citeşte Faptele?

— Eustraţie. Întotdeauna Eustraţie citeşte.

— Diaconul s-a ridicat şi, privindu-l rugător pe protopop, a întrebat: – Părinte Feodor, dar eu ce mă fac acum?

— Fa ce vrei. Nu eu sunt tatăl, ci tu. Tu trebuie să ştii mai bine.

— Nu ştiu nimic, părinte Feodor! Învăţaţi-mă, fie-va mila! Credeţi-mă, mi-a obosit sufletul! Nu mai pot nici să dorm, nici să stau liniştit şi nici sărbătoarea nu e sărbătoare. Învăţaţi-mă, părinte Feodor!

— Scrie-i o scrisoare.

— Dar ce să-i scriu în ea?

— Scrie-i că aşa nu se poate. Scrie-i scurt, dar aspru şi convingător, fără să-i usurezi sau să-i micşorezi vina. Aceasta este datoria ta de părinte. Dacă o să-i scrii, o să-ţi faci datoria şi o să te liniştesti.

— Aşa este, dar ce să-i scriu? În ce termeni? Eu o să-i scriu, iar el o să-mi răspundă: „pentru ce? la ce bun? de ce e păcat?”

Părintele Anastasie iarăşi a pufnit în râs şi a ridicat degetul.

— Pentru ce? La ce bun? De ce e păcat? – a rostit el şuierând.

— Îl spovedesc eu odată pe un domn şi îi spun ca prea marea încredere în mila lui Dumnezeu este păcat, iar el ma întreabă: de ce? Vreau să-i răspund dar aici – Anastasie s-a lovit cu mâna peste frunte – aici nu am nimic! Hi-i-he-he-he…

Cuvintele lui Anastasie, râsul lui şuierator şi scuturat asupra unui subiect care nu este deloc de râs au acţionat neplăcut asupra protopopului şi diaconului. Protopopul ar fi vrut să-i spună moşneagului „nu vă băgaţi”, însă nu a zis, ci doar s-a încruntat.

— Nu pot să-i scriu! – a oftat diaconul.

— Dacă tu nu poţi, atunci cine poate?

— Părinte Feodor! – a zis diaconul plecându-şi capul pe o parte şi punând mina pe inima.

— Eu sunt un om neinvatat, slab de minte, pe când pe

dumneavoastră Dumnezeu v-a înzestrat cu inteligenta şi înţelepciune. Dumneavoastră le ştiţi şi le înţelegeţi pe toate, pe toate le cuprindeţi cu mintea, iar eu nu mă pot exprima în cuvinte. Fiţi mărinimos, învăţaţi-mă tâlcul scrisorii! Învăţaţi-mă cum şi ce…

— Ce-i de învăţat aici? Nimic de învăţat. Te pui şi scrii.

— Nu, fie-va mila, părinte paroh! Vă rog. Eu ştiu ca de scrisoarea dumneavoastră el se va teme şi va asculta, căci nu degeaba sunteţi învăţat. Fiţi atât de bun! Eu mă aşez, iar dumneavoastră dictati-mi. Mâine e păcat să scrii, iar astăzi e cel mai potrivit, aşa o să mă liniştesc şi eu.

Protopopul s-a uitat la fata rugătoare a diaconului, şi-a adus aminte de antipaticul Petru şi a acceptat să scrie. El l-a aşezat pe diacon la masa sa şi a început:

— Ei, scrie… Hristos a înviat, iubite fiule… semnul exclamării. Au ajuns până la mine, tatăl tău, zvonuri… în continuare paranteze… iar din ce fel de surse, nu te priveşte… paranteza… Ai scris?… ca tu duci o viaţă nepotrivita nici cu legile Dumnezeieşti şi nici cu cele omeneşti. Nici confortul, nici lumeasca bunăstare, nici studiile cu care tu te acoperi pe dinafara nu pot să ascundă chipul tău pagin. Cu numele tu eşti creştin, dar în esenţa ta eşti pagin, la fel de jalnic şi de nenorocit ca toţi paginii, chiar mai jalnic, căci aceia, fiind pagini ce nu-L cunosc pe Hristos, pier în neştire, pe când tu pieri pentru ca, deşi ai o comoara, nu o preţuieşti. Nu voi înşirui aici păcatele tale, pe care tu şi aşa le cunoşti, voi spune doar ca pricina pieirii tale eu o văd în necredinţa ta. Tu te socotesti a fi înţelept, te lauzi cu studiul ştiinţelor, dar nu vrei să cunoşti ca ştiinţa fără credinţa nu doar că nu-l înalta pe om, ci chiar îl coboară pe treapta celui mai de jos dobitoc, deoarece…

Întreaga scrisoare era în genul acesta. Terminind de scris, diaconul a citit-o cu voce tare, s-a înseninat şi a saltat.

— Darul lui Dumnezeu, cu adevărat dar! – a zis el, privind triumfător spre protopop şi plesnind cu palmele.

— Ah, să ai un asemenea dar de la Dumnezeu! A? Maica Împărateasa! Într-o suta de ani nu aş fi compus o asemenea scrisoare! Dumnezeu să vă mântuiască!

Părintele Anastasie era şi el încântat.

— Fără dar nu scrii aşa ceva! – a zis el ridicându-se şi miscind din degete.

— Nu scrii! Aici e aşa o ritorica, încât oricărui filosof poţi să-i pui virgula şi să i-o bagi în nas. Minte! Minte luminoasa! Dacă nu v-aţi fi căsătorit, părinte Feodor, demult eraţi arhiereu, adevărat, eraţi!

Varsindu-şi toată mânia în scris, protopopul a simţit o uşurare. La el s-au întors oboseala şi împrăştierea. Diaconul era om de-al casei şi protopopul nu s-a sfiit să-i spună:

— Ei, diacone, mergi cu Dumnezeu. Eu o să mă întind jumătate de ora pe divan, trebuie să mă odihnesc.

Diaconul a plecat şi l-a luat cu sine pe Anastasie. Cum se întâmpla întotdeauna în ajunul Zilei Luminate, afara era întuneric, dar tot cerul strălucea de stele scânteietoare.

Aerul liniştit şi nemişcat mirosea a primăvara şi a sărbătoare.

— Cât timp a dictat el? – se mira diaconul.

— Vreo zece minute, nu mai mult! Altul nici într-o luna n-ar fi scris o scrisoare ca asta. A? Ce minte! Aşa o minte, ca eu nici nu ştiu ce să spun! Minune! Adevărata minune!

— Studiile! – a oftat Anastasie, ridicându-şi până la brâu poalele rasei la trecerea peste strada murdara.

— N-avem ce ne compara cu el. Noi suntem din citeţi, iar el a studiat ştiinţele. Da. Un om adevărat, ce să mai vorbim.

— Dar dumneavoastră să auziţi cum va citi el azi la liturghie Evanghelia pe latineste! Ştie şi latineste, şi greceste… Eh, Petruha, Petruha! – şi-a amintit dintr-odată diaconul.

— Eh, acum el o să se scarpine! O să-şi muste limba! O s-o vadă pe mama focului! Acum n-o să mai întrebe: de ce? Eh, şi-a găsit ac de cojoc! Ha-ha-ha!

Diaconul a început să râdă tare şi cu pofta. După ce scrisoarea către Petru a fost scrisa, el a devenit vesel şi s-a liniştit. Conştiinţa datoriei părinteşti împlinite şi credinţa în puterea scrisorii i-au întors şi buna dispoziţie şi mărinimia obişnuita.

— Petru în traducere înseamnă piatra – zicea el apropiindu-se

de casa.

— Iar Petru al meu nu e piatra, ci cârpa. Vipera şi-a făcut cuib în capul lui, iar el o dadaceste, nu poate să o azvârla. Tfu! Exista, Doamne iartă-mă, astfel de femei! A? Unde e ruşinea ei? A pus mina pe băiat, s-a lipit şi-l ţine linga fusta... vedea-o-aş la târgul măscăricilor!

— Dar poate ca nu ea pe el, ci el pe ea o ţine?

— Oricum, chiar şi aşa, este o neruşinata! Dar pe Petru eu nu-l apar... El o s-o pateasca... O să citească scrisoarea şi o să se scarpine la ceafă! O să ardă de ruşine!

— Scrisoarea e minunata, atâta doar ca... să n-o trimiţi, părinte diacon. Dumnezeu cu dânsul!

— Cum aşa? – s-a speriat diaconul.

— Uite aşa! N-o trimite, diacone! Ce folos? Tu o trimiţi, el o citeşte, dar... mai departe? O să-l tulburi, nimic mai mult. Iartă-l, Dumnezeu cu el!

Diaconul a privit mirat la fata întunecata a lui Anastasie, la rasa lui descheiata, care semăna în întuneric cu nişte aripi, şi a ridicat din umeri.

— Cum aşa să-l iert? – a întrebat el.

— Doar eu o să răspund pentru el în faţa lui Dumnezeu!

— Chiar dacă e aşa, totuşi iartă-l. Chiar aşa! Iar Dumnezeu pentru bunătatea ta te va ierta şi pe tine.

— Dar oare el nu e fiul meu? Oare nu se cade ca eu să-l educ?

— Să-l educi? De ce să nu-l educi? Să-l educi se poate, dar de ce să-l numeşti pagin? Aşa, diacone, îl mâhneşti...

Diaconul era văduv şi trăia într-o casă mica cu trei geamuri. De gospodărie avea grija sora lui mai mare, fata bătrâna, care cu vreo trei ani în urma şi-a pierdut picioarele şi de aceea nu cobora din pat; el se temea de ea, o asculta şi nu făcea nimic fără sfatul ei. Părintele Anastasie a intrat la el. Văzând masa de acum încărcata cu cozonaci şi oua roşii el, nu se ştie de ce, probabil pentru ca şi-a adus aminte de casă, a început să plângă, dar, ca să prefaca lacrimile în gluma, în aceeaşi clipă a izbucnit în râs.

— Eh, acus se dezleagă postul – a zis el.

— Da… Poate ca nici acum n-ar strica, diacone… să bem un paharut. Se poate? Eu o să beau aşa – a şoptit el chiorându-se spre uşa – ca baba n-o să audă… nimic…

Diaconul i-a împins în tăcere carafa şi paharul, a desfăcut scrisoarea şi a început să citească cu voce tare. Şi de această dată scrisoare i-a plăcut la fel de tare ca şi atunci când i-o dicta protopopul. El s-a luminat de plăcere şi, ca şi cum ar fi gustat ceva foarte dulce, şi-a rotit capul.

— Eh, ce scrisoare-e-e! – a zis el.

— Nici n-a visat Petruha asemenea scrisoare. Una de asta îi trebuia lui, ca să-l arunce în fierbinţeala… uh!

— Ştii ce, diacone, mai bine n-o trimite! – a zis Anastasie, turnind ca şi cum nu ar baga de seamă, al doilea pahar.

— Iartă-l, Dumnezeu cu el! Ţi-aş spune eu… dumneavoastră. Dacă nici părintele lui nu-l va ierta, cine-l va ierta? Înseamnă că va trăi aşa, fără iertare? Dar tu, diacone, judeca: cei ce pedepsesc se găsesc şi fără tine, iar tu pentru propriul tău fiu mai bine i-ai cauta pe cei ce iartă! Iar eu, părinte… o să mai beau… Ultimul… Chiar aşa, aşază-te şi scrie-i: te iert pe tine, Petre! El va intele-e-ge! Va şi-i-mti! Eu, frate, diacone… ştiu asta după mine însumi. Când trăiam ca oamenii, n-aveam necazuri, iar acum, când am pierdut chipul şi asemănarea, un singur lucru îmi doresc, ca oamenii de treaba sa ma ierte. Judeca şi asta, ca nu pe drepţi trebuie să-i iertam, ci pe păcătoşi. Pentru ce să o mai ierţi pe baba ta, dacă ea nu are păcate? Nu, tu iartă pe unul la care până şi să priveşti ţi-e scârba… da!

Anastasie şi-a sprijinit capul cu mina şi a căzut pe gânduri.

— Necaz, diacone – a oftat el, probabil luptându-se cu dorinţa de a bea.

— Necaz! Întru păcate m-a născut maica mea, în păcate am trăit şi în păcate voi muri… Doamne, iartă-mă pe mine păcătosul! M-am încurcat, diacone! Nu este mântuire pentru mine! Şi nu m-am încurcat în timpul vieţii, ci la bătrâneţe, chiar în faţa morţii… Eu…

Bătrânul a dat din mina şi a băut iar, pe urma s-a ridicat şi s-a mutat pe alt loc. Diaconul, fără să lase scrisoarea din mina, a început să

se plimbe din colţ în colţ. El se gândea la fiul său. Supărarea, necazul şi frica de acum nu-l mai macinau: toate acestea au fost înghiţite de scrisoare. Acum el doar şi-l închipuia pe Petru, vedea fata lui, îşi amintea anii trecuţi în care fiul sau venea la sărbători. Îi veneau în minte doar lucrurile bune, calde, triste la care te-ai fi putut gândi viaţa întreaga fără să oboseşti. Făcându-i-se dor de fiu, el a mai citit odată scrisoarea şi a privit întrebator la Anastasie.

— N-o trimite! – a zis acela scuturând din mina.

— Nu, totuşi… trebuie. Totuşi ea lui… asta… îi va baga minţile în cap. Nu strica…

Diaconul a scos din masa scrisoarea, dar înainte de a o pune în plic, s-a aşezat la masa, a zâmbit şi a adăugat de la sine în josul foii: „Iar noua ne-au trimis un nou inspector de sector. Ăsta e mai şmecher decât primul. Dansează şi e mare cotcar, cu alte cuvinte, e bun la toate, aşa ca fetele de aici sunt în cap după el. Şeful de post Kostiriov, se zice ca degrabă o să demisioneze. E timpul!” Şi, foarte mulţumit, neînţelegând ca prin aceasta însemnare de sfârşit el a stricat o scrisoare atât de grava, diaconul a scris adresa şi a pus plicul pe cel mai vizibil loc de pe masă.

1887

NOTE: 1. Galosii se încălţau peste cizme pentru a le proteja pe vreme de ploaie.

2. Părintele Anastasie nu era caterisit, ci oprit pentru o vreme de a sluji cele sfinte, măsura corecţionala prevăzuta de canoanele ortodoxe.

3. În Rusia ţarista soldaţii şi funcţionarii erau obligaţi să se spovedească şi să postească. În acest scop, preoţii eliberau hârtii doveditoare.

4. În seara din ajunul Paştelui, după tipic, se citeşte în biserica toată cartea Faptelor Sfinţilor Apostoli. Acesta este un lucru foarte obositor, deoarece trebuie să se citească tare. Un singur citet, pe la jumătatea cărţii, de regulă, îşi pierde vocea. Toată lumea fuge de citirea Apostolului, deoarece sunt istoviţi după post şi vor să se odihnească înainte de slujba de noapte.

5. Cehov pune aici în discuţie un aşa-zis păcat paradoxal, cuprins în chestionarele de spovedanie care circulau pe vremea lui şi mai circula încă, deşi el contrazice viziunea ortodoxă asupra subiectului. Pentru Ioan Scararul, de exemplu, nadejdea nestrămutata a păcătosului în mila lui Dumnezeu este focul care îl goneste pe diavol.

6. Arhiereii ortodocşi se aleg dintre monahi.

7. La slujba de paşti se citeşte evanghelia în mai multe limbi, ca simbol al răspândirii creştinismului la toate neamurile. Cehov este ironic aici, deoarece preoţii, de obicei, citesc necunoscând limba şi fac o mulţime de greşeli, de vreme ce nici poporul nu înţelege. La ruşi textul latin şi grecesc e scris cu litere rusesti şi pronunţia este pe măsura.